

Pohľadom epidemiologičky

Začiatok bol taký plíživý. Ako čakanie na Godota. Postupne pribúdali krajiny, ktoré prípady už mali, a koncom februára sme patrili k posledným baštám v Európe stále bez Covidu-19. Vedeli sme, že pri tom, ako sa cestuje, je len otázkou času, kedy sa k nám vírus dostane.

Tlak na nás rástol. Začali k nám do ambulancie Kliniky infektológie a geografickej medicíny (KIGM) chodiť ľudia s podozreniami na infekciu SARS-CoV-2. V tom čase u nás dobiehala chrípková sezóna, a keďže príznaky koronavírusovej infekcie sú podobné chrípke, pacienti, ktorí normálne chodili k všeobecným lekárom, sa postupne presúvali k nám do infekčnej ambulancie. Veľa z nich bolo na lyžovačke v Rakúsku alebo Taliansku na prelome januára a februára. Prichádzali však aj cudzinci, ktorí počas pobytu na Slovensku dostali horúčku alebo respiračnú infekciu.

Koncom februára ambulancia praskala vo švíkoch. Vtedy sme už viac pracovali v ochranných oblekoch ako bez nich. Uvedomovali sme si, že na epidémiu nie sme vôbec pripravení. Ani priestorovo, ani personálne, neboli nastavené procesy, takže nebolo jasné, čo a ako máme robiť. Zo začiatku sme všetko robili – ako sa hovorí – „na kolene“. Museli sme napríklad zavrieť čakáreň, aby sa pacienti nemiešali a navzájom sa od seba nenakazili. Bol však február a bolo nám veľmi ľúto, že pacienti mrznú vonku niekedy aj celé hodiny.

Deň „D“ prišiel 6. marca. Bola som vtedy vo Viedni, kde som pracovala tri dni v týždni pre Lekárov bez hraníc (MSF). Práve

som si kupovala obed, keď mi volala dcéra, či viem, že máme na Kramároch prvý pozitívny prípad. Dozvedela sa to z médií, tak ako všetci moji kolegovia.

Hneď mi bolo jasné, o ktorého pacienta ide. Vyšetrovala som ho predošlý deň v službe. Nikdy predtým som pacienta s Covidom-19 nevidela, ale tak nejako som si ho predstavovala. Pán v strednom veku, s respiračnou infekciou, veľmi vyčerpaný. Už tri dni predtým mu robili test na Covid-19. Predpokladali sme, že výsledok bol negatívny, lebo pozitívne výsledky nám hlásili telefonicky. Keďže sa mi pacient nezdal, radšej som dala test opakovať. Na druhý deň však prišiel z laboratória výsledok prvého testu a bolo jasné, že vstupujeme do novej éry s Covidom-19. Od tohto dňa udalosti začali naberať čoraz rýchlejší spád.

Poobede som sa rozlúčila s kolegami z MSF a odvtedy som sa do Viedne nevrátila. Úplne chápali, keď som požiadala o neplatené voľno. Ide predsa o humanitárnu organizáciu, ktorá poskytuje zdravotnú pomoc pri veľkých epidémiách a prírodných katastrofách. A ja som vedela, že sto percent svojej energie musím venovať práci na Slovensku. Prvýkrát v živote som nadobudla pocit, že sa moje dovtedy paralelné svety, práca pre MSF a práca v nemocnici na Slovensku, zrazu stretli.

Chápala som to ako príležitosť zúročiť vyše dvadsaťročné skúsenosti s riadením množstva veľkých epidémií v rôznych odľahlých kútoch sveta. Osýpky, meningitída, malária, ebola, pľúcny mor, cholera... Zažila som ich z pozície lekárky, neskôr koordinátorky a v posledných rokoch aj v úlohe evaluátorky hodnotiacej mieru efektivity epidemických intervencií.

Slovensko nie je Kongo ani Tanzánia, ale základné princípy boja s epidémiou zostávajú vždy rovnaké. Aj keď som si uvedomovala, že je to veľká výzva, potešilo ma, keď ma riaditeľ povolil krízovým vedením kliniky. Túto úlohu som prijala s veľkou pokorou, ale vedela som, že s podporou vedenia a s tímom motivovaných lekárov a sestier, ktorí na klinike sú, to spolu „dáme“.

Veľmi som ocenila, že som bola prizvaná do Národného krízového klinického tímu (NaKrikT), ktorý viedol profesor Šuvača na ministerstve zdravotníctva. Bol to tím skvelých a zanieštených odborníkov a veľmi aktívna platforma, kde sme riešili niekedy aj dlho do noci rôzne klinické a organizačné problémy, ktoré sa vyskytli v teréne. A tých bolo neúrekom...

Absolútnou prioritou v úvode epidémie bolo vytvorenie systému triedenia a testovania pacientov mimo budovy nemocnice, aby sme zabránili miešaniu pacientov s podozrením a bez podozrenia na Covid-19. Zdalo sa mi to mimoriadne jednoduché, keďže v Afrike je vytvorenie triedenia pacientov (tzv. triáže) otázkou niekoľkých hodín. Veľmi rýchlo som však pochopila, že systém na Slovensku je oveľa komplikovanejší a byrokratickejší ako v Afrike a na hľadanie riešení bude treba obrovskú dávku kreativity a trpezlivosti.

Z práce v MSF som bola zvyknutá, že v riadení epidémií zohrávajú kľúčovú úlohu neziskové organizácie. Preto som v prvom kole skontaktovala bývalých kolegov z MSF, ktorí žijú na Slovensku. Zhodou okolností jeden z nich pracoval pre neziskovú organizáciu ADRA, ktorá nám v úvode veľmi pomohla s vytvorením triáže a odberového miesta. Zabezpečili kontajnery, neskôr aj zastrešenie. A keďže objednávanie materiálu je v nemocnici pomerne zdĺhavý proces, vybavenie kontajnerov išlo aj z našich domácností. Doniesli sme stoly, stoličky, vysieľачky...

Triedením pacientov sa to však len začalo. Potrebovali sme akútne riešiť ďalšie veci ako personál, materiálne vybavenie ambulancií a oddelení, psychologickú podporu pre pacientov a personál...

V MSF existuje veľmi jednoduchý krízový manažment a zodpovednosti sú jasne dané. Keď som ako koordinátorka riešila epidémiu, objednala som z katalógu, čo som potrebovala, a nevyhnutný materiál bol v teréne z Európy do 48 hodín. Čo bolo možné zohnať priamo v teréne, sa nakúpilo do 24 hodín. Takisto sme veľmi rýchlo dokázali najať potrebný perso-

nál... Ale Slovensko nie je Afrika, a ak sme chceli ísť rýchlejšie, ako systém dovoľoval, potrebovali sme alternatívne riešenia.

Zrazu som sa ocitla v situácii, keď som bola 16 hodín denne na telefóne. Kontaktovala som ľudí, potom ľudia kontaktovali mňa. Nastala obrovská mobilizácia celej spoločnosti a rôznych organizácií, ktoré boli ochotné pomôcť. Vďaka tomu sme vedeli fungovať.

Poslala som vtedy jeden e-mail, že potrebujeme psychológa. A o chvíľu bola vytvorená sieť 70 psychológov. Pripadalo mi úžasné, že sa ľudia dokázali okamžite zmobilizovať a pretavilo sa to do konkrétnych akcií. Každý, kto na našom pracovisku potreboval psychologickú podporu, mal okamžite psychológa. Pacienti, ale aj náš personál, ktorý bol mimoriadne vyťažovaný, a hlavne na začiatku epidémie na tom psychicky nebol práve najlepšie.

Manažment pacientov s Covidom-19 bol pre nás úplne nový a pomerne náročný aj pri pacientoch, ktorí mali ľahší priebeh. U pacientov s miernymi príznakmi bol kontakt počas hospitalizácie len minimálny, lebo riziko nakazenia personálu je väčšie ako benefit, ktorý pacientovi môžete poskytnúť napríklad neindikovanou návštevou v izbe. Lekár raz denne prišiel spraviť vizitu, inak komunikoval s pacientom najmä cez telefón. Väčšinou sme sa snažili dať pacientom tabletky, nie infúzie, aby ani sestry zbytočne nerobili úkony, pri ktorých by sa mohli nakaziť.

Chýbal nám bezprostredný kontakt s pacientmi a trápilo nás, že nad nimi nemáme dostatočný dohľad. Manažment cez dvoje dvere bol veľmi náročný – pre nás, ale aj pre pacientov. Človek za nimi ide oblečený ako kozmonaut. Ľudský kontakt je oveľa horší ako pri iných ochoreniach. Niekedy bolo veľmi ťažké odhadnúť, čo pacient sám zvládne. Niektorí trpeli výraznou únavou. Nevedeli prejsť sami na záchod ani si zobrať lieky zo stolíka.

Mnohí pacienti ochorením trpeli najmä psychicky. Boli stigmatizovaní, čítali o sebe v novinách a u nás ležali sami v izbe

Slovenská veda ako vyrovnaný hráč

Keď sa ma pýtajú, prečo som sa zo Spojených štátov vrátil na Slovensko, často poviem, že som mal zatmenie mozgu. Ale ja som ho mal naozaj. Doslovne zatmenie mozgu.

Viete, v tom roku 2015 to pokojne mohol byť nejaký vírus, možno aj koronavírus, ktorý mi napadol miechu a mozog. Spôsobilo to, že som totálne ochrnul.

Teraz si to trochu spájam s touto pandémieou, lebo práve v Spojených štátoch majú zvláštne prípady s veľmi podobnými prejavmi, ako som mal ja. A pamätám si, že v roku 2016 tamojší úrad Federal Drug Administration tiež riešil viacero podobných prípadov. Mohol to byť nejaký vírus, ktorý prechádzal medzi ľuďmi a u niektorých spôsobil autoimunitné ochorenie.

Vtedy som asi mesiac ležal bezvládne v nemocnici. Potom tri mesiace trvalo, kým som sa naučil znova chodiť. Nemohol som len zvoľniť. Bol to jednoducho sek. Musel som ležať, nevedel som sa hýbať. A, samozrejme, veľa som premýšľal.

V tom čase sme mali dve malé deti a tretie na ceste. Robil som pre Národný rakovinový inštitút v Bethesde a ešte som hral vo folklórnom súbore. Bol som primáš v ľudovej hudbe Pajtaši, ktorá sídlila v New Yorku. Skoro každý víkend som autom dochádzal z Washingtonu do New Yorku, niekedy až do Bostonu, Pittsburghu. Neustále som niekde bol.

Iste, jedným z faktorov, prečo sa môj imunitný systém tak zbláznil, mohol byť stres. A možno to bola úplná náhoda.

Na jednej strane som to bral ako pozitívum, že si oddýchnem, prehodnotím veci a niektoré aktivity utnem. Na druhej strane to bol šok. Vôbec som si neuvedomoval, že dostať sa späť do života a naučiť sa chodiť bude ľahšie, ako dostať späť hlavu. Nečakal som, že to bude trvať tak dlho. Ste naučení používať svoj mozog, ako keby ste šoférovali Ferrari, ale zrazu šoférujete Škodu Feliciu. To je veľký rozdiel. Alebo si predstavte, že čítate knihu. Prečítate jednu stranu a ste brutálne unavení, nevíete sa sústrediť.

Mal som vtedy 36 rokov a prišiel moment, keď som si mohol na mesiac ľahnúť a len premýšľať. Veľa vecí som si urovnal v hlave. Jedna z nich bola, či má zmysel tráviť toľko času v práci, pri hudbe. V podstate tá choroba prišla aj vhod. Rozhodol som sa skončiť s ľudovou hudbou. Rozmýšľal som o tom už skôr, len som nevedel, ako im to mám povedať.

Uvažoval som, čo ak to takto bude natrvalo. A čo ak sa to vráti späť, lebo autoimunitné ochorenia majú recidívu? V tom období (jeseň 2015) som mohol zobrať ponuku pracovať v Arizone pre firmu Ventana, ktorá patrí do konglomerátu farmaceutickej firmy Roche. Mohol som byť šéfom oddelenia, vystavať si dokonca vlastný department (oligohouse), mohol som tam mať krásny život, veľmi pohodlný a bohatý v krásnej prírode a špičkovej firme.

Alebo ísť domov, do krajiny, ktorá mi je blízka. Povedal som si, že to skúsim. Život má rôzne úskalía a čo keď sa stane ešte niečo horšie? Čo keď si život na Slovensku už nevyskúšam a hlavne si ho nevyskúšajú moje deti? Moja manželka Marína je folkloristka a učiteľka slovenčiny, aj ona sa chcela konečne venovať svojej práci.

Ešte dva roky sme ostali v Amerike, ale potom sme sa rozhodli prísť sem. Musím zaklopať, že fyzicky som sa dal do poriadku. To americké pracovné tempo sa teraz vrátilo pri vývoji nového testu na Covid-19 a som rád, že som to zvládol. Ale už nekombinujem priveľa vecí naraz.

Začal som sa opäť tešiť do práce, na to, že zajtra v nej bude zase niečo nové. Ten pocit som nemal takmer desať rokov.

Priznávam, že spočiatku som informáciám o víruse SARS-CoV-2 neprikladal veľkú váhu. Hovoril som si, že je to niečo lokálne a asi to nebude taký problém. Ale keď som potom čítal správy, že je prvý pacient v Amerike, v Nemecku a iných štátoch, už som vedel, že to bude veľké. A len som čakal, kedy to lizne Slovensko.

Nemal som strach o seba ani o deti, lebo nepatríme do vekovej kategórie, v ktorej je riziko úmrtia vysoké. Ale veľmi som sa bál o Slovensko, lebo som vedel o nepripravenosti zdravotníctva, o počte ventilátorov, testov, o tom, koľko máme naozaj pripravených lekárov a nemocníc.

Bral som to tak, že globálna pandémie je aj čas pre nás vedcov. To je priestor, kde veda dokáže pomôcť a jej úlohou je reagovať veľmi rýchlo, ochrániť spoločnosť alebo zmierniť následky.

Asi v polovici marca som mal telefonát s naším poradcom profesorom Tomom Tuschlom z Rockefellerovej univerzity v New Yorku. Rozprávali sme sa o pandémii. My robíme RNA diagnostiky v časti onkológie a toto je RNA vírus, tak sme veľmi ľahko vedeli prejsť na vývoj testu.

Hneď sme sa rozhodli, že ponúkneme kľúčové komponenty testu – primery a próby. Sú to syntetické DNA, ktoré u nás bežne vyrábame. Stretli sme sa s Robertom Mistríkom, s virológmi z Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied, vo Vedecskom parku je vynikajúci molekulárny biológ Tomáš Szemes.

Vedeli sme, že virológ Boris Klempa a Tomáš Szemes odsekvovali slovenský kmeň vírusu, resp. sekvenciu vírusu zo slovenského pacienta.

Nadácia ESET v tom čase chcela kúpiť automatizovaný stroj na testovanie od firmy Roche, ale ten sa nedal dodať. Tak povedali, že by mohli preplatiť vývoj a výrobu stotisíc testov.

Niečo sme vyrobili, otestovalo sa to v Biomedicínskom centre a zrazu sme prišli na to, že sme schopní vyvinúť slovenský test.

Stihli sme to za mesiac a pol. Sľúbili sme byť trochu rýchlejší, nešlo všetko úplne hladko, ale videl som obrovské nasaďenie, ľudia pracovali počas víkendov, večerov, nocí, sviatkov. Klobúk dole.

Za šesť týždňov sme dokázali priniesť certifikovaný test. Myslím, že sme v niektorých veciach mali dobrý výber aj šťastie na to, aké parametre sme si zvolili, ktoré kroky sme sa v rámci validácie rozhodli robiť. Nemáme sa za čo hanbiť. Niektoré veci dopadli kvalitatívne lepšie, ako som čakal.

Náš test vychádza zo Charité Berlín protokolu, to znamená, že má rovnaký skrínigový gén E a rovnaký konfirmačný gén RdRP. Jedinečný je v tom, že máme unikátne kľúčové komponenty primery a próby. Aj keď sme vychádzali z protokolu Charité Berlín, tak sme opravili niektoré nedostatky, ktoré ich primery a próby mali. Nie je to len nejaká kópia, ale vylepšenie.

Mať niečo také z domáceho vývoja a výroby a veľmi kvalitné je ohromná vec. V tomto kroku PCR testu sme sebestační. To je veľmi dôležité, lebo ide o strategický produkt a v čase pandémie si všetky štáty chránia svoje zásoby.

Druhá dôležitá vec je, že pod test sa podpísala slovenská veda. Ukázali sme, že je tu dostatok vedeckých kapacít. Že nie sme len montážna hala, ale dokážeme priniesť test, ktorý je vo svete konkurencieschopný.

A ešte tretia vec je dôležitá – test vznikol v spolupráci verejného a súkromného sektora. Spolupracovali na ňom vedecké inštitúcie a súkromné firmy ako tá naša. To je cesta, ako priniesť inovácie do praxe. Je to dôležité aj pre vznik nových priemyselných odvetví, pracovných miest. Na tom môžeme stavať.

Veľa sa bude odvíjať aj od toho, aký bude náš test, a jeho ďalšie verzie, úspešný na globálnom trhu. Ak bude mať komerčný úspech, spolupráca bude rásť. Ovocie prinesie samotný úspech,

Z Nepálu do karantény

Hory mi aj v tejto pandemickej situácii v niečom pomohli. Ukázalo sa, že sú skvelým tréningom v rozhodovaní, v tom bol asi ich najväčší prínos. Lebo dôležité rozhodnutia bolo treba urobiť okamžite, v rámci jedného telefonátu. A následky toho rozhodnutia mohli byť všelijaké, aj také, že by som ho potom veľmi ľutoval. Hory ma naučili prekalkulovať všetky plusy a mínusy aj dôsledky, ktoré rozhodnutie bude mať. Samozrejme, kto má rád hory a trávi v nich veľa času, zvláda oveľa horšie podmienky, takže karanténa, nech sme zatvorení hocikde, sa nás až tak nedotýka, nepotrebujeme šnicel a zemiakový šalát každú nedeľu. Nie sme z cukru.

Sen o Dhaulágirí

Niekde napísali, že toto mala byť moja posledná osemtisícovka. Tak to nie je, skôr by som to označil ako vyvrcholenie skutočne ťažkých výstupov. Osemtisícovky sú krásne, ale ak by sa mi podaril tento prvovýstup severozápadným hrebeňom na Dhaulágirí, už by som neliezol nič brutálne ťažké a nebezpečné, žiadne ďalšie prvovýstupy. Tie naozaj bolia. A tento je ťažký a nebezpečný. Je to jedinečný výstup, už naňho čoskoro nebudem mať mladícku dravosť, ktorú potrebujem.

Pod Dhaulágirí som bol prvý raz v roku 2009. Vtedy tam umrel môj dobrý kamarát a dlhoročný spolulezec Poliak Piotrek Morawski. Spolu sme vyliezli na štyri osemtisícovky – Čo Oju, Nanga Parbat a obidva vrcholy Gašerbrumu – a tu sme mali

plán najskôr vyliezť na Dhaulágirí a odtiaľ sa rovno presunúť pod západnú stenu Manaslu. Šliapali sme popod severnú stenu Dhaulágirí a popod severozápadný hrebeň, kadiaľ ešte nikto hore neprešiel, a úplne sme na to čumeli. S Piotrekom sme boli vtedy v štádiu športových výkonov, keď nás lákali ťažké cesty, traverzy, prechody, takže sme nad tým začali vážne uvažovať. Lenže o niekoľko dní Piotrek umrel, práve pod Dhaulágirí spadol do trhliny, do hĺbky asi tridsať metrov. Pokúsil som sa k nemu zlaniť, ešte žil a komunikoval. Privolali sme ďalších horolezcov z výpravy poľskej záchranej služby a podarilo sa nám ho z trhliny vytiahnuť, ale oživiť sme ho už nedokázali. Bol to pre mňa strašný sek, na Dhaulágirí som zanevrel.

Prešiel dlhý čas, kým mi to v hlave prešumelo. Asi po piatich rokoch som začal nad tou horou znovu premýšľať, ale prešli ešte ďalšie tri, kým na ňu prišlo. Kým prišiel čas pokúsiť sa o prvovýstup severozápadným hrebeňom. Vtedy so mnou išli aj Mišo Gabriš, Mišo Sabovčík a Tomáš Petřík, lenže ani jeden z nich nebol predtým na žiadnej osemtisícovke, takže som nevedel, čo to s nimi urobí. Nechceli sme riskovať, nechceli sme, aby chalani naberali skúsenosti s osemtisícovkou na takejto ťažkej ceste, z ktorej dopredu nevieš, či sa vrátiš, nevieš, či sa to bude dať a či to nebude len jednosmerka. Rozhodli sme sa, že najskôr skúsime vystúpiť „normálkou“ – okrem akéhosi otestovania sa a aklimatizácie bolo ďalším cieľom aj to, že si pozrieme zostupovú cestu. Ak by sa nám totiž podaril aj prvovýstup, dole sme chceli ísť overenou trasou. Lenže počasie bolo naozaj zlé, namiesto dvoch týždňov nám to trvalo štyri, boli sme v sklze a nakoniec sme boli radi, že sme vyšli hore aspoň normálnou cestou a šťastne zišli aj dole. Žiaľ, na prvovýstup už nebol čas, lebo naň treba ešte aspoň ďalšie dva týždne dobrého počasia a dobrých podmienok.

Ďalší pokus sme si naplánovali na rok 2019 s rumunským partákom Horiom Colibășanuom, s ktorým sme sa rok predtým neúspešne pokúšali vyliezť na Mt. Everest. Volal som aj Miška Sabovčíka, no on už mal naplánované iné veci a nedo-

kázal do svojho programu túto expedíciu napasovať. Namiesto neho išiel ďalší Rumun Marius Gane. Začali sme naozaj dobre, podarilo sa nám vyliezť tú šialenú vstupnú bariéru. Práve táto stena je dôvod, pre ktorý ten hrebeň ešte nikto nezdolal. Pokusov bolo veľa, lebo ten vyzerá byť leziteľný, dokonca je možno aj ľahší, ako „normálka“ zo severovýchodu, len sa doteraz nikto neprebil cez vstupnú bariéru. Je to asi jedenapolkilometrová šialene strmá stena, pôsobí ako obrovský múr. Nám sa to tentoraz podarilo, dostali sme sa cez ňu až na hrebeň, ale tam nás sfúkol vietor. Trikrát sme to skúsili a po treťom pokuse sme to museli zabaliť. Hovorili sme si, že expedíciu nekončíme, len ju prerušujeme a o rok sme naspäť. Dokonca sme si časť vecí nechali na konci tej steny, tam kde sa začína prvý sneh. Lenže o rok sme sa pod kopec ani nedostali. Kvôli korone...

Ani hory nás nezachránili

Odlet na expedíciu Himalayadventure MMXX sme si naplánovali na začiatok marca. Tentoraz sa nevedel dostať z Rumunska Marius, takže sa k nám pridala náš mladý Mišo Sabovčík. Neustále sme sledovali, čo sa deje v Nepále, a keďže sa tam nedialo nič, verili sme, že všetko pôjde normálne. Korona tu už bola, hovorilo sa o nej stále viac, ale ešte sa nič nezatváralo, neboli žiadne opatrenia. Síce sme už v lietadle používali rúška, no išli sme do kopcov a verili sme, že tam bude všetko v poriadku. Ak sa niečo deje tam, kde je veľa ľudí, do kopcov sa tieto problémy väčšinou nedostanú. Ani teraz to až do hôr nedošlo, ale nás z nich stiahli. To sme však dopredu netušili. Dorazili sme do Namche Bazaar a presunuli sme sa až na našu základňu nad dedinou Lobuche. V rámci aklimatizácie sme v oblasti Solo Khumbu urobili zopár menších výstupov, na jednom z nich sme dosiahli 6 050 metrov vysoký hrebeň Lobuche.

Prvá časť expedície prebehla ako mala a aj druhá sa rozbehla podľa plánov. Čakal nás let do Káthmandú, kde sme si chceli dva dni oddýchnuť, pobaliť sa, dokúpiť veci, čo nám chýbajú,

a presunúť sa lietadlom do Pokhary. Odtiaľ peši hore do základného tábora pod Dhaulágirí, aby sme sa trochu prešli. Ale už na zostupe do Namche Bazaar sme začali tušiť, že je zle. Od agentúry, s ktorou sme boli dohodnutí na organizácii výpravy, začali prichádzať nové a nové správy, ktoré sa postupne zhoršovali a boli stále menej a menej optimistické. Aj tak sme však dúfali, že to vyjde.

Museli sme sa pokúsiť improvizovať, v takých momentoch človek nad ničím iným nepremýšľa, len nad tým, čo a ako urobiť, aby všetko prebehlo v poriadku. Ako zachrániť expedíciu. Mozog je v neustálom nasadení, vymýšľa, špekuluje. Nemohli sme sa na to vykašľať. Bolo pre nás dôležité vyhnúť sa Káthmandú a rovno preletieť zo Solo Khumbu do základného tábora pod Daulághirí, kde už nás mali čakať chalani s kuchárom, pomocníkom a potrebným výstrojom. Základný tábor je vo výške asi 4 200 metrov, kúsok od neho na posledných lúčkach pod západnou stenou sa dá pristáť vrtuľníkom, už sme to v minulosti absolvovali. To bol náš prvý záložný plán. Napadla nám ešte jedna finta, vďaka ktorej by sme mohli ísť hore a zmestili by sme sa medzi mantinely pravidiel, ktoré prijali Nepálci – tak ako v Číne alebo Tibete mali povolenie liezť len čínske expedície, v Nepále boli povolené len nepálske. Snažili sme sa z našej expedície spraviť nepálsku, v ktorej by sme boli my len hosťujúci členovia.

Lenže kým chalani vyšli hore a my naopak zo Solo Khumbu dole do Namche Bazaar a potom ešte do Lukly, tak už bolo takmer jasné, že sa tam nedostaneme. Prišiel naozaj tvrdý lockdown – nikde žiadne auto, dokonca ani bicykel, vo vzduchu ani jedno lietadlo. Nič, všetko zavreté. Tam, v Namche Bazaari som si po prvý raz uvedomil, že to zase nevyjde. Do hotelov, kde bývali cudzinci, naklusali policajti, že máme ísť dole, lebo vláda pripravuje evakuačné lety pre všetkých zahraničných turistov a horolezcov. Všetkých z údolia preto evakuujú do Káthmandú, kde musia ísť rovno do karantény v hoteli. A potom sa už len

CELKOM (NE)OBYČAJNÉ VECI IZOLOVANEJ DOBY

19 príbehov z karantény

Prvé slovenské vydanie

Vydalo vydavateľstvo Lindeni v roku 2021
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava, Slovenská republika.

Číslo publikácie 2 317

Zodpovedná redaktorka Ivana Černáková
Technická redaktorka Jana Urbanová

Jazyková redakcia Eva Piarová

Návrh obálky Rado Bielený

Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač TNM PRINT, s. r. o., Chlumec nad Cidlinou

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:

www.albatrosmedia.sk

eshop@albatrosmedia.sk

tel.: 02/4445 2046

ALBATROS MEDIA